

Student CAH Dronten ontwerpt droombedrijf 2030

In de 10-delige lessenserie ‘Ondernemen in de Toekomst’ kregen derdejaars studenten veehouderij van de CAH Dronten de opdracht om hun bedrijf van de toekomst te ontwerpen. Inspiratie voor de lessenserie kwam uit het project Kracht van Koeien van Wageningen UR Livestock Research, waar integraal duurzame ontwerpen voor de melkveehouderij zijn neergezet als toekomstbeeld. Het is voor de meeste studenten echter lastig om los te komen van de (on)mogelijkheden van vandaag.

Arni Janssen
Wageningen UR Livestock Research

De melkveehouderij staat voor aanzienlijke veranderingen. De opheffing van het quotum in 2015, een steeds sterkere maatschappelijke invloed op gebruik van de ruimte en de discussie over de uitstoot van broeikasgassen door de melkveehouderij zullen een behoorlijke impact hebben op hoe de sector er in de toekomst uit zal zien. De huidige generatie studenten zal op die veranderingen adequaat in moeten kunnen spelen om over 20 jaar een levensvatbaar bedrijf, dat voldoet aan de steeds zwaardere duurzaamheidseisen, te kunnen voeren.

Nadenken over toekomst

Het Hoger Agrarisch Onderwijs (HAO) leidt de ondernemers, dierenhouders en managers van de toekomst op. De focus in het onderwijs ligt op vaktechniek en financiële analyse, als voorbereiding op bedrijfsontwikkeling in de komende jaren. ‘Ondernemen in de Toekomst’ is opgezet vanuit de wens van docenten binnen het agrarisch onderwijs om ook verbinding te leggen met toekomstontwikkelingen die verder weg liggen. Om studenten competenties bij te brengen, die het mogelijk maken om een duurzame veehouderij op termijn in de praktijk te realiseren. Het bleek een hele uitdaging om studenten na te laten denken over de toekomst van de melkveehouderij op de lange termijn. De eerste ervaringen met de cursus zijn positief, hoewel er uiteraard ook nog wel wat te verbeteren valt.

Belangen leren afwegen

Een vaardigheid van ondernemers, die in de toekomst steeds belangrijker zal worden, is omgaan met alle verschillende belangen in de maatschappij en de eisen aan het bedrijf, die daaruit voortvloeien. Naast het economische aspect, spelen ook dierenwelzijn, arbeidsplezier, een

goede relatie met de omwonenden, ruimtelijke inrichting en inpassing, milieu en volksgezondheid een rol in de bedrijfsvoering. Om meer inzicht te krijgen in al die belangen, interviewden studenten bij de melkveehouderij betrokken partijen, zoals afnemers, overheden en milieu- en dierenwelzijnsorganisaties. Vervolgens gebruikten ze de opgedane informatie om het standpunt van ‘hun’ partij te verdedigen in een debat over een actueel onderwerp binnen de melkveehouderij. De studenten waagden zich bij de keuze van gesprekspartners vaak nog niet ver van huis; als natuurorganisatie kozen ze liever voor Staatsbosbeheer dan Milieudefensie. Terwijl het misschien juist interessanter is om je te verplaatsen in een meer radicaal perspectief.

Te verwachten trends

Als basis voor het eindontwerp sloten de studenten aan bij trends, die in hun ogen een belangrijke impact op de melkveehouderij van de toekomst zullen hebben. Zal bijvoorbeeld de globalisering verder doorzetten, of gaan mensen zich juist weer tot hun eigen regio beperken? Hervinden burger en boer elkaar, of isoleert de veehouderij zich steeds meer van de maatschappij? Blijft energie goedkoop, of reken je op verdubbeling van de olieprijs? De studenten kozen zelf een combinatie van verwachte trends. De uitdaging was om binnen het gekozen wereldbeeld eisen vanuit economie, milieu, dierenwelzijn en de burger te combineren tot een consistente invulling van het bedrijf.

Tegenstrijdige belangen

In de huidige situatie zijn die eisen vaak strijdig met elkaar. Als het aan de koe lag, dan had ze de ruimte. Maar meer ruimte kost in de huidige praktijk geld en verhoogt de kostprijs. Ook zorgt het voor een hogere emissie van ammoniak. Als je het heel anders aanpakt, zou de balans ook



EXCURSIE ZEGVELD

De studenten bezochten melkveeproefboerderij Zegveld, als introductie op de cursus. Hier bekijken ze een innovatieve vinding: de eendenkroos-oogstster op zonne-energie.

Foto: Wageningen UR Livestock Research

anders kunnen liggen. Door een simpele beschutting kan bijvoorbeeld worden bespaard op huisvestingskosten en krijgen koeien meer ruimte. Milieuverliezen kun je beperken door slimme manieren om urine en mest snel gescheiden af te voeren en toe te passen, en daardoor verbetert ook de hygiëne voor de koe. Door een geavanceerde melkstal te delen kun je besparen op kapitaalslasten en arbeid, en krijgen koeien meer beweging. Aan zulke samenhang tussen verschillende aspecten van het houderijsysteem wordt in het HAO echter weinig aandacht besteed. Vakken als milieu en dierenwelzijn worden afzonderlijk gegeven. Niet altijd konden studenten dan ook de consequenties van hun keuzes voor andere aspecten overzien. Studenten helpen om de samenhang te zien en inzichtelijk te maken is een aandachtspunt voor de volgende keer.

Inspiratie opdoen

Inspiratie voor innovatieve snufjes hebben studenten opgedaan via een gastles van Courage en een bezoek aan proefbedrijf Zegveld. De praktische voorbeelden spraken de studenten aan, hoewel er ook wat scepsis over de haalbaarheid te bemerken viel. Volgens Carel de Vries

(Courage) staan ondernemers, die na een jaar of tien hun bedrijf op orde hebben, het meest open voor het uitproberen van nieuwe wegen. Studenten zitten nog niet in die fase; zij moeten eerst de financiële ruimte om risico's te nemen opbouwen en vertrouwen krijgen in hun eigen ondernemerschap.

Creatieve oplossingen

Toch kwamen creatieve oplossingen voorbij, zoals koeien die door andere bacteriën in de pens minder broeikasgas uitstoten, uienmelk ter vervanging van de ui onder het bed bij een verstopte neus of een bovenstal, die met rails over verschillende delen van het weiland te plaatsen is, zodat de koeien iedere keer vers gras hebben. De studenten gaven in de evaluatie aan het belangrijk te vinden om op school aan visievorming te doen. Het Hoger Agrarisch Onderwijs ontwikkelt ‘Ondernemen in de Toekomst’, in samenwerking met het Ontwikkelcentrum en Wageningen UR Livestock Research, door op basis van de resultaten van de pilot en de behoeften in het HAO. De scholen kunnen dan de hele lessenserie, of bouwstenen eruit, inpassen in hun curriculum.